

PO

VO

MBO

Door Eric Harms

Praktijk worstelt

Verduurzaming onderwijsgebouwen

De huidige strategie voor de verduurzaming van onderwijsgebouwen leidt tot veel administratieve rompslomp. De nadrukkelijke keuze voor de korte termijn maakt dat kansen op de lange termijn worden gemist. En er wordt te weinig budget voor uitgetrokken. Hoog tijd voor een koerswijziging stelt Bouwstenen voor Sociaal.

Het mag ten eerste worden betwijfeld of alle scholen in Nederland die per 1 juli aanstaande aan de informatieplicht op basis van de Wet milieubeheer moeten voldoen, deze datum gaan halen. Leo van Wijchen, teamleider Huisvesting & Facilites van de stichting Carmel College uit Hengelo zegt het onomwonden: “We hebben inmiddels diverse externe partijen ingeschakeld om het zo snel mogelijk voor elkaar te krijgen, maar 1 juli gaat ons gewoon niet lukken.”

In totaal bestuurt de stichting 54 scholen voor het voortgezet onderwijs, waarvan 14 nieuwbouwlocaties. Eén van de scholen, een school in Emmen uit 1968, heeft als pilot voor de informatieplicht gediend. “Het achterhalen van de vereiste milieu-informatie levert bij de nieuwe gebouwen niet zoveel problemen op. Maar op al die andere locaties stuiten we op de nodige problemen. Het vereiste detailniveau is gewoon te hoog. We hadden al best veel data beschikbaar, maar bepaalde dingen heb je gewoon niet bij de hand. Zo werd gevraagd of er een toerenregeling op de compressor zit. Afgezien van de vraag hoe zinvol dit soort informatie is, moesten we dat natuurlijk wel even uitzoeken.”

Eric Harms is freelance journalist

Een ware worsteling

De informatieplicht is een typisch voorbeeld van een Haagse regel die in de praktijk tot een ware worsteling leidt. Omdat de gevraagde informatie (nog) niet beschikbaar is, omdat er te weinig capaciteit en geld voor beschikbaar is, en omdat er getwijfeld wordt aan de effectiviteit ervan.

Om de stem van het werkveld een plek te geven, heeft Bouwstenen voor Sociaal een ‘Route verduurzaming maatschappelijk vastgoed’ gepubliceerd.

Veel bij Bouwstenen aangesloten gemeenten en scholen hebben hier een bijdrage aan geleverd. Volgens Bouwstenen vereist de verduurzaming van onderwijsgebouwen meer samenwerking en een integrale aanpak, ook over de grenzen van de afzonderlijke sectoren heen; eenvoudiger en meer op de praktijk aansluitende regels; en meer maar ook betere (openbare) vastgoedinformatie. Het is nadrukkelijk zaak om voor de uitvoering ook meer geld uit te trekken, stelt Bouwstenen. Alleen dan kan het gewenste tempo worden gehaald. Van Wijchen is het daar van harte mee eens.

Bouwstenen voor Sociaal

Bouwstenen voor Sociaal is onafhankelijk, ondernemend, ontvangt geen subsidie en fungeert als motor voor het veld.

Inhoudelijk steunt Bouwstenen op de input van mensen in het veld. Mensen die nut en noodzaak van een dergelijk platform onderschrijven en er zelf ook belang bij hebben. Mensen die beseffen dat het veld het zelf moet doen en de oplossing niet uit Den Haag komt. Zij brengen informatie in, doen verslag van bijeenkomsten of treden op als correspondent.

Financieel steunt Bouwstenen op partners uit het veld. Zij maken het werk van Bouwstenen mogelijk.

Financiering is een probleem

Frank Rubel is beleidsmedewerker Huisvesting & Facilitaire zaken van onderwijsstichting Swalm & Roer uit Roermond, die 23 scholen voor primair onderwijs bestuurt. "We hebben al wel iets aan de verduurzaming gedaan, maar om in 2050 energie- en CO₂-neutraal te kunnen zijn, moet er nog heel wat gebeuren. Daarbij hangt aan iedere maatregel een prijskaartje, waarvan niet duidelijk is wie dat gaat betalen. De financiering is echt een probleem. Ik hoor van schoolbesturen die hebben geïnvesteerd in het energieneutraal maken van hun gebouwen dat zijn nu worden geconfronteerd met een stijging van de exploitatielasten met drie procent, omdat de nieuwe installaties veel meer onderhoud vergen. Het is niet automatisch zo dat je met een duurzame technische installatie geld uitspaart. In de praktijk lijkt het tegendeel het geval."

"Zo werd gevraagd of er een toerenregeling op de compressor zit"

Laaghangend fruit niet altijd beter

Daar komt bij dat de huidige regelgeving dwingt tot de keuze om te investeren in 'laaghangend fruit' dat in vijf jaar kan worden terugverdiend. Terwijl maatregelen waarmee op korte termijn tegen de minste kosten het meeste milieurendement kan worden geboekt, wel eens strijdig zouden kunnen zijn met zaken die op lange termijn meer effect hebben. Rubel: "Ik kan nu overal bewegingsmelders laten installeren bij mijn verlichting, maar op termijn zou het compleet vervangen van de verlichting een veel betere oplossing kunnen zijn. Ik kan mijn verwarmingsinstallatie wel zo aanpassen dat deze waterzijdig kan worden ingeregeld, maar misschien bespaar je wel veel meer

energie door het hele gebouw goed te isoleren en andere type installaties in te zetten die minder energie hoeven op te wekken. Wanneer je kleine dingen doet, voordat je er verstandig over hebt nagedacht, gooi je geld weg. We moeten er veel integraler naar kijken. Kortetermijnmaatregelen kunnen zeker effect hebben, maar de lange termijn is minstens zo belangrijk om erbij te betrekken."

Dan strekt het ook veel verder dan alleen energiebesparing, denkt Rubel. "Het liefst wil ik, zoals Bouwstenen bepleit, uitgaan van hoe we er als scholen in 2050 bij moeten zitten en welke maatregelen ik de komende jaren moet nemen om daarop uit te komen."

Aan iedere maatregel hangt een prijskaartje, waarvan niet duidelijk is wie dat gaat betalen

Aan de slag

Om schoolbesturen in het basis- en voortgezet onderwijs te helpen energie te besparen is het ministerie van BZK een programma "Scholen besparen energie" gestart, in samenwerking met het ministerie van OCW, de PO-Raad, de VO-raad, RVO, Ruimte-OK en Bouwstenen voor Sociaal. Via het programma kan een beroep worden gedaan op een zogeheten Energiebespaarder: iemand die met het schoolbestuur in gesprek gaat over de concrete mogelijkheden om energie te besparen. In Bouwstenenverband wisselen scholen van Roermond tot Emmen en van Den Haag tot Enschede hun ervaring met diverse maatregelen uit. Het programma voorziet duidelijk in een behoefte, merkt Ingrid de Moel van Bouwstenen. "Maar let op: geen situatie is vergelijkbaar en voor het verduurzamen van onderwijsgebouwen moet je ook verder kijken dan energie. We hebben iedereen nodig om de verduurzamingsopgave te realiseren. Het is daarbij cruciaal om niet alles achter elkaar aan te pakken, maar juist zo inclusief mogelijk: gezondheid, energie, duurzaamheid, klimaat, circulariteit. En vooral ook: houdbaar op de lange termijn."

Bouwstenen.nl

Op de website van Bouwstenen treft u meer informatie over:

- de praktijkervaring met de informatieplicht waaronder de pilot van het Carmelcollege www.bouwstenen.nl/infoplicht
- de praktijkervaring met energiemaatregelen www.bouwstenen.nl/praktijkervaring_energiemaatregelen_maatschappelijk_vastgoed
- het programma "Scholen besparen energie" www.bouwstenen.nl/scholenbesparenenergie
- de notitie Route verduurzaming maatschappelijk vastgoed www.bouwstenen.nl/bouwstenenpublicaties